

<https://doi.org/10.28925/2311-2425.2023.23>
УДК 81'1+81'22

«DENGLISCH» ЯК РЕЗУЛЬТАТ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОЇ «ГІБРИДИЗАЦІЇ» НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Мізін К. І.

Університет Григорія Сковороди в Переяславі (Переяслав, Україна)

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5216-6032>

kostiantyn.mizin@gmail.com

Колесник О. С.

Київський університет імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1618-3804>

o.kolesnyk@kubg.edu.ua

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

У статті здійснено аналіз явища *Denglisch* як системного «гібридного» чинника поступу сучасної літературної німецької мови. Виявлено, що феномен *Denglisch* є віддзеркаленням процесів неологізації та мутації чинних узувальних структур у сучасних мовах, інтенсивно стимульованих низкою глобалізаційних явищ і процесів технологічного, культурного, екологічного та мовно-комунікативного планів. *Denglisch* демонструє, з одного боку, відкритий характер мовної системи, здатної до модифікації/оновлення власного складу, проте, з другого боку, проникнення англійських знаків до системи німецької мови спричиняє «гібридизацію» останньої. Інтенсивні трансформації, що в короткому часовому проміжку осмислюються як системні мутації, детерміновані потягом системи до власної структурної та функційної оптимізації. Оптимізація, співвіднесена з дією принципів економії енергії та ресурсів системи, у свою чергу, розгортається як редукація базових структур поверхового та глибинного рівнів. Оптимізовані англійськомовні вербальні конструкти, інкорпоровані до систем різних мов, зокрема німецької, за умови інтенсивного повторюваного використання призводять до спрощення когнітивних процедур і поступової уніфікації лінгвокультур. Тому англійська мова може перетворитися в перспективі на планетарну «*common speech*», а національні специфічні риси німецької мови зазнаватимуть подальшої редукації.

Ключові слова: англіцизм, неологізм, *Denglisch*, запозичення, «гібридизація» мови, лінгвокультура.

Mizin K., Kolesnyk O. «Denglisch» as a Product of Globalized “Hybridization” of German

This article addresses the phenomenon of Denglisch (namely English borrowings in present-day German) as a systemic "hybrid" factor in the development of the modern literary German language. Denglisch is believed to reflect the general tendency in the neology of the modern languages as well as dynamic mutations in their normative structures, impacted by globalized phenomena and processes of technological, cultural, ecological, linguistic and communicative nature. Denglisch demonstrates, on the one hand, the open character of a language system capable of modifying/updating itself. On the other hand, intensive penetration of English language signs into the German language systems causes "hybridization" of the latter. Intensive transformations observed within a relatively short period are understood as systemic mutations, mostly determined by the system's structural and functional auto-optimization. Optimization driven by the principles of open systems' saving energy and resources unfolds as reduction of systems' basic surface and deep structures. Furthermore, intensive use of the optimized English verbal constructs, incorporated into the systems of various languages, German in particular, lead to the simplification of cognitive procedures and the gradual unification of linguistic cultures. Therefore, the English language may eventually turn into a planetary "common speech", while the national specific features of the German language are most likely to undergo further reduction.

Key words: *Anglicism, neologism, Denglisch, borrowing, "hybridization" of language, linguistic culture.*

Kein größerer Schaden kann einer Nation zugefügt werden, als wenn man ihr den Nationalcharakter, die Eigenheit ihres Geistes und ihrer Sprache nimmt (Immanuel Kant) [Немає більшої шкоди для нації, ніж позбавлення її національного характеру, своєрідності її духу та мови]

Вступ. У другій половині минулого століття глобалізаційні процеси значно пришвидшилися, спровокувавши «зштовхування» культур («the clash of cultures») (Fagan, 1984, p. 23) та низку трансформацій у системах національних мов. В українському смисловому просторі, наприклад, з'явилися «стейкхолдери», «інфлюенсери», «компетенції та компетентності», «імпакт-фактори», «заблурені» обличчя та інші одиниці з семантикою різного ступеня химерності, що змушує звернути увагу на природу й механізми сучасної неологізації у мовних системах. Якщо у випадку української мови ми спостерігаємо низку суржикових конструктів (локальних варіантів, що виникли внаслідок міжмовних/міжетнічних контактів, або внаслідок багаторічної російської гібридної агресії), у більш

широкому контексті відзначимо тотальний вплив англійської мови на мовні системи, концептосфери та лінгвокультури. При цьому відзначимо доволі парадоксальну ситуацію, коли в глобалізованому просторі у процесі мовно-опосередкованої комунікації замість очікуваного спрощення виникають проблеми. Загалом, глобалізація як базовий «тригер» неологізації сучасних мов торкнулася найрухливішого шару мови – лексики. Нові реалії буття, насамперед суспільного, та нові поняття технічного прогресу, передусім у галузі цифрової індустрії, вимагають адекватного мовно-знакового втілення. Ці процеси ґрунтуються на створенні неологізмів засобами власної мови та на запозиченні разом із новими поняттями «чужих» слів/словосполучень.

Зазвичай, глобалізація асоціюється з англосаксонською культурою та експансією англійської мови. Цій актуальній у мовознавстві проблемі присвячені численні наукові студії, у яких крізь призму різних дисциплін (неологія, порівняльна лексикологія, перекладознавство та ін.) на матеріалі споріднених і неспоріднених мов розглядаються причини й шляхи запозичення англійськомовної лексики та механізми її адаптації в цільових мовах (див., напр.: Махачашвілі, 2014; Стишов, 2003; Glahn, 2000; Katermina, 2017; Krämer, 2000; Muhr, 2002; Stark, 2010).

Наприклад, у сучасній німецькій мові сформувалися такі прошарки запозиченої англійськомовної лексики:

1) «чисті» англіцизми: слова/словосполучення, що перейшли до німецькомовного середовища зі збереженням як вихідної форми, так і змісту, напр.: *comic, hobby, TV, e-mail, computer, laptop*;

2) кальки, напр.: нім. *Liebemachen* від англ. *to make love*; нім. *Zeit ist Geld* – англ. *time is money*;

3) «гібридні» англіцизми. Останні мають цілу низку позначень – *Engleutsch, Germeng, Deutschlisch, Gerglisch, Gerlish, Amideutsch, Anglo-Deutsch, Anglogerm, Engldeutsch*, однак найпоширенішою є назва *Denglisch* (**Deutsch** + **Englisch** = **Denglisch**).

Denglisch, як «гібридне» мовне явище, що виникло внаслідок згаданого вище «зштовхування» культур, ґрунтується на дещо специфічному процесі адаптації англійськомовних запозичень у німецькій мові, коли мовна одиниця при збереженні вихідної форми часто може отримувати зміст, відмінний від оригінального. Збереження форми при цьому є дещо умовним, адже вона може зазнавати певних змін у результаті її «вплетення» в парадигматичні та синтагматичні відношення в німецькій мові.

Межа між власне англіцизмами та Denglisch-лексикою є розмитою, оскільки мовознавці ще не напрацювали критеріїв їхнього чіткого розмежування. Проте, німці визначають Denglisch як «English made in Germany», тому важливою характеристикою цих мовних одиниць є «гібридність» їхньої форми та/або змісту внаслідок «перекручування» на німецький лад (адаптація, підлаштування запозиченого семантичного кластеру до чинних моделей синтаксичної організації), напр.:

(1) нім. мова: *Das ist eine **schicke, modische** Hose => Denglisch: Das ist eine **stylische** Hose;*

(2) нім. мова: *Der Flug wurde **abgesagt** => Denglisch: Der Flug wurde **gescancel**t;*

(3) нім. мова: *Ich habe das Programm **heruntergeladen** => Denglisch: Ich habe das Programm **gedownloadet/downgeloadet**.*

Прикметно, що інколи один і той же зміст можна передати в німецькій мові трьома способами, напр.:

(1) нім. мова: *Ich habe dir gestern einen **elektronischen Brief** geschrieben* [Я написав тобі вчора листа на електронну пошту];

(2) англіцизм: *Ich habe dir gestern eine **E-Mail** geschrieben;*

(3) Denglisch: *Ich habe dir gestern **ge(e)mailt**.*

Залежно від вихідної позиції та фокусу інтерпретації експансія англіцизмів разом із їхньою «гібридизацією» може розглядатись як (1) збагачення цієї мови, (2) її «засмічення» чи (3) деградація. Оскільки ми розглядаємо мову не як «технічний комунікативний інструмент», а як засіб енерго-інформаційних узаємодій, що породжують світи й їхні картини та фрактально віддзеркалюють сутнісні ознаки її носіїв («дух нації», у термінах В. фон Гумбольдта, що у сучасному розумінні співвідноситься з психологічними, когнітивними та, зрештою, генетичними ознаками індивідів) (Мізін, 2010; Мізін & Колесник, 2021; Kolesnyk, 2021), указане явище розглядається як мовно-кодовий корелят широких енерго-інформаційних трансформацій, що характеризують поступ відомої нам цивілізації.

Метою цієї статті є аналіз явища Denglisch як системного «гібридного» чинника поступу сучасної літературної німецької мови.

Матеріалом для дослідження слугували 453 мовні одиниці (слова та словосполучення), які належать до Denglisch-лексикону. Вибірка здійснена на основі спеціалізованих німецькомовних сайтів, а також збірників

англіцизмів і Denglisch-лексики (AL, 2023; Aleson, 2017; Elfers, 2021; Pöhm, 2023).

Результати дослідження та дискусія.

1. Соціоісторичні передумови формування Denglisch.

Експансія англійської мови в німецьку відбувається вже досить тривалий час, починаючи з XVIII століття (див. детальніше про шість стадій впливу англійської мови на німецьку: Busse & Görlach, 2002, p. 13). Окрім низки соціально-економічних і політичних причин, котрі зумовили перебіг історичних подій та процесів, пов'язаних із домінуванням Великої Британії і США, та окреслили траєкторії ефективних мовно-мовленнєвих взаємодій, безпосередніми причинами, які сприяють цій експансії, є:

1) мода на англійську мову. Особливою мірою це стосується молоді, оскільки саме молодіжний сленг слугує своєрідним посередником для масового проникнення англіцизмів у німецьку мову, напр.: *crazy, cool, O.K., Punk, Tatoo, Trouble*;

2) відсутність назв для нових понять, які запозичуються в німецькомовне середовище з різних галузей людської діяльності. Наприклад, існують певні труднощі щодо точної передачі англіцизму *Public Relations* питомо німецькими словами/словосполученнями, адже за необхідності вибору серед чотирьох відповідників *Öffentlichkeitsarbeit, öffentliche Beziehungen, Kontaktpflege* та *Meinungspflege*, жоден із них не є точним;

3) брак турботи про чистоту власної мови (через байдужість або через низьку мовну культуру). Так, невиправданим є вживання німцями тих англіцизмів, які мають повноцінні еквіваленти в німецькій мові, напр.: *Lover – Liebhaber; Loser – Verlierer; Feeling – Gefühl*;

4) прагнення до економії мовленнєвих зусиль, оскільки частина англіцизмів є коротшими та зручнішими у вимові, ніж німецькі слова, напр.: *Trucker – Lastwagenfahrer*. Явища (3) і (4) розглядаємо як вияв принципу системної економії ресурсів, реалізованого за умови збільшення обсягу обміну інформацією та відсутності аксіологічних навігаційних орієнтирів.

Експансія англіцизмів зросла значною мірою після Другої світової війни: якщо на початку XX століття зафіксовано лише 1300 англіцизмів, то на початку XXI – уже 13000 (Eisenberg, 2015). Одним із ймовірних пояснень може бути відчуття «колективної провини» (Rensman, 2004), яку досі переживають німці за наслідки цієї війни. Ідеться про залишковий глибинний страх перед власне жахами війни та перед реакцією світової спільноти

стосовно тих, хто за них відповідальний (принагідно, зазначимо про відсутність таких відчуттів у енерго-інформаційному просторі росіян, що призвело до фактичного копіювання нацистської ідеології та риторики). Подолання минулого передбачає уникання в публічному дискурсі будь-яких понять, що асоціюються з «духом» німецької нації та Третім Рейхом.

Одним із таких понять є «підтримання чистоти раси» (*Reinerhaltung der Rasse*). Це призвело до того, що німці почали уникати поняття «підтримання чистоти мови» (*Reinerhaltung der Sprache*), оскільки воно може асоціюватися з відновленням «духу» німецької нації, що на сучасному історичному етапі поступу європейського світу є неприпустимим. Зрозуміло, що мовний пуризм сам по собі не містить націонал-соціалістичної ідеології, інакше у Франції слід було б ліквідувати *Akadémie Française*, яка так ретельно дбає про чистоту французької мови. Однак очевидним є той факт, що мовна політика, зокрема мовний пуризм, є лише частиною політики держави. Тут існує лише тонка грань, коли мовний пуризм можна повернути на благо нації, а коли – на її загибель. Оскільки німці, з огляду на наявні в широкому доступі зразки міжнародного дипломатичного дискурсу, відомі мовно-мовленнєві стереотипи та здійснювану соціально-економічну політику цілком піддалися глобалізаційним процесам та уніфікованим патернам взаємодій у різних сферах буття, відповідні дзеркальні трансформації відбуваються безпосередньо. Відсутність політичної волі щодо обмеження «напливу» іншомовної лексики, перетворили останню на своєрідну «губку», яка всотує глобалізаційну термінологію.

Зусилля організацій та інститутів, які покликані протистояти експансії іншомовних слів у німецьку мову, наприклад, *Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung* (Німецька академія мови та поезії) або *Verein Deutsche Sprache* (Асоціація німецької мови) є недостатніми для протидії англійськомовній неологізації. Як наслідок, у частини населення Німеччини, особливо старшого віку, виникають проблеми з розумінням мас-медійних текстів і реклами, яка вже майже повністю стала англійськомовною. Очевидно, це створює підстави для побоювання, що німецька мова поступово деградує під тиском *Denglisch* (Alexander, von Festenberg, & Mohr, 2001).

2. Витіснення питомо німецької лексики під тиском *Denglisch*.

Запозичення іншомовної лексики є виправданим лише в тому випадку, коли в цільовій мові відсутні мовні позначення для нових – «чужих» – понять. Проте, значна частина англіцизмів і *Denglisch*-лексики має в

німецькій мові еквіваленти (Табл. 1). Як правило, автохтонні німецькі еквіваленти для самих носіїв німецької мови є точнішими та змістовно багатшими за запозичені англійськомовні слова/словосполучення, що свідчить про надлишковість останніх для німецькомовної комунікації та відсутність потреби їхнього запозичення. Попри це, глобалізаційна експансія англійської мови сприяє тому, що все більше англіцизмів настільки швидко вкорінюються в німецькій мові, що вони взагалі не отримують німецькомовних еквівалентів, а якщо такі еквіваленти існують, то вони є фактично невживаними (Табл. 2). Молодшими генераціями німецькомовної спільноти такі англіцизми сприймаються досить природно, оскільки вони фактично не ідентифікуються ними як «чужі» слова.

Табл. 1

Німецькомовні еквіваленти англіцизмів *Denglisch*-лексики

Англіцизми та <i>Denglisch</i> -лексика	Німецька мова
<i>abchecken</i>	<i>überprüfen, klären</i>
<i>added value</i>	<i>zusätzlicher Nutzen</i>
<i>Airport</i>	<i>Flughafen</i>
<i>approven</i>	<i>bewilligen, genehmigen, billigen, zustimmen, anerkennen</i>
<i>Backup</i>	<i>Sicherheitskopie</i>
<i>Beat</i>	<i>Schlagzahl</i>
<i>Blackout</i>	<i>Aussetzer</i>
<i>Break</i>	<i>Pause</i>
<i>Browser</i>	<i>Internet-Navigationsprogramm</i>
<i>canceln</i>	<i>abbestellen, abbrechen, annullieren, streichen</i>
<i>chatten</i>	<i>per Internet unterhalten, hin und her mailen</i>
<i>committen</i>	<i>bekennen, mit Herz verpflichten, der Sache versprechen, engagieren</i>
<i>Counter</i>	<i>Zähler</i>
<i>Deadline</i>	<i>Termin</i>
<i>deal!</i>	<i>abgemacht!</i>
<i>Event</i>	<i>Veranstaltung, Feier, Eröffnung,</i>

	<i>Wettbewerb</i>
<i>Factoryoutlet</i>	<i>Werkverkauf</i>
<i>Feature</i>	<i>Funktion, Eigenschaft, Gewinnpunkt, Leistungsmerkmal</i>
<i>Feedback</i>	<i>Rückmeldung, Beurteilung, Bewertung, Reaktion</i>
<i>Flyer</i>	<i>Handzettel</i>
<i>gamen</i>	<i>spielen</i>
<i>GlobalPlayer</i>	<i>Weltkonzern</i>
<i>Handout</i>	<i>Dokumentation, Seminar-Unterlagen, Seminar-Skript</i>
<i>Highlight</i>	<i>Höhepunkt, besonderer/außergewöhnlicher Programmpunkt</i>
<i>Interface</i>	<i>Schnittstelle, Verbindungsstelle, Kopplungsstelle</i>
<i>IT Support</i>	<i>Datenverarbeitungs-Fachmann, Computer-Fachmann</i>
<i>just-in-time</i>	<i>termingerecht</i>
<i>Look</i>	<i>Das Aussehen</i>
<i>Outsourcing</i>	<i>Auslagerung von Arbeitsaufgaben</i>

Табл. 2

Англiцизми, «укоpiненi» в нiмецькомовнiй спiльнотi

Англiцизми	Нiмецька мова
<i>airbag</i>	еквiвалент <i>Aufprallkissen</i> майже невживаний
<i>Burn-out-Syndrom</i>	еквiвалентне словосполучення <i>ausgebranntsein</i> майже невживане
<i>Computer</i>	еквiвалент <i>Rechner</i> майже невживаний
<i>cool</i>	укоpiнилося в молодiжному сленгу, передаючи семантику величезного захоплення вiд кого-н. або чого-н.

<i>Display</i>	еквівалент <i>Anzeigefeld</i> майже неживаний
<i>Hotdog</i>	немає еквівалента
<i>Joystick</i>	еквівалент <i>Steuerknüppel</i> майже неживаний
<i>Laptop</i>	еквівалент <i>Klapprechner</i> майже неживаний
<i>Newsletter</i>	немає еквівалента
<i>Office</i>	паралельно функціонує еквівалент <i>Büro</i>
<i>PopupWindow</i>	паралельно функціонують еквіваленти <i>Werbefenster</i> , <i>Dialogfenster</i>
<i>Sandwich</i>	немає еквівалента
<i>Website</i>	немає еквівалента

Відзначимо наявність серед Denglisch-англіцизмів «гібридних» композитів, семантика котрих, імовірно, віддзеркалює намагання німецькомовної спільноти закріпити в них «частинку» автохтонності. Продуктивними моделями в цьому випадку є Det + [Stem (Germ.)] + [Stem (Engl.)] з атрибутивним німецьким компліментом у препозиції, напр.: *die Lieblingsoutfits*, *der Hochenergie-Laser*, *der Flughafen-Look*, *der Stresslevel*, *das Bundesteam*, та Det + [Stem (Engl.)] + [Stem (Germ.)] з атрибутивним або об'єктним англійським компліментом у препозиції, напр.: *der Hobbysportler*, *der Hackerangriff*, *die Laserwaffen*, *der Internetforum*, *das Trend-Büro*, *das Style-Tagebuch*, *der Soulstück*, *der Cast-Arbeiter*, *der Crew-Arbeiter*, *der Facebook-Nutzer*, *die Jobchancen*, *die Websuche*, *die Lift-Fahrt*, *der Foulelfmeter*, *die Laserkanone*. Такі «гібриди» слід відрізняти від численних адаптованих шляхом граматикалізації англійськомовних композитів або словосполучень, напр.: *das Glamour-Dinner*, *das Golf-Event*, *der Military-Look*, *der Bondage-Look*, *der Retro-Sound*, *die Indie-Boys*, *die Twin-Doctors*, *der Top-Manager*, *der Waxing-Trend*, *die E-Mail-Leaks*, *das Know-how*, *der Hollywoodstar*, *das Songwriting*, *die Postdocs*, *das Workshop*, *der Internetchat*, *die Sixpacks*, *der Basketball-Superstar*, *das Basketballteam*.

Прикметно, що одне слово або навіть основа слова англійської мови може утворювати в німецькій мові цілі групи «гібридів», напр.: англ. *style* – *Stylist, Stylistin, Styling, stylisch, Style, Stylguide, Lifestyle, Freestyle, Stylen, Durchstylen, Aufstylen* (пор. тут, наприклад, слоган гель-спрею для волосся PolySwing: *Das Styling, das alles verändert*).

3. Продуктивність Denglisch-псевдоангліцизмів як один із маркерів занепаду німецької мови.

Псевдоангліцизми (нім. *Scheinanglizismen/Pseudoanglizismen/Pseudo-Anglizismen*) – це номінативні одиниці з морфофонемічною структурою, подібною в обох мовах. У німецькій мові вони мають значення, що суттєво відрізняються від їхніх корелятивів в англійській мові. При цьому перекручування може торкатися не лише змісту, але й форми, коли на основі англійськомовних слів/словосполучень у німецькомовному середовищі утворюються абсолютно нові мовні позначення, відомі як «фальшиві друзі» перекладача, напр.: *actual* ‘дійсний; справжній’ VS *aktuell* ‘актуальний; важливий’; *become* ‘ставати’ VS *bekommen* ‘отримувати’; *to control* ‘керувати’ VS *kontrollieren* ‘контролювати; перевіряти’; *to fasten* ‘прикріпляти; застібати’ VS *fasten* ‘менше їсти; поститися’; *invalid* ‘недійсний’ VS *invalide* ‘фізично обмежений; із фізичними вадами’; *lecture* ‘доповідь’ VS *Lektüre* ‘книга для читання’; *pregnant* ‘вагітна’ VS *prägnant* ‘влучний; точний’; *eagle* ‘орел’ VS *Igel* ‘їжак’.

Denglisch-псевдоангліцизми також можна віднести до «фальшивих друзів», оскільки вони часто провокують комунікативне непорозуміння між носіями англійської та німецької мов з огляду на те, що значення цих слів або словосполучень може бути дуже далеким від оригінального. Про це чітко свідчить подане нижче контекстне вживання низки показових Denglisch-слів/словосполучень:

(1) поширеним у німецькій мові є іменник *Handy* у значенні ‘мобільний телефон’, тому німець може попросити: *Ruf mich am Handy an!* [Зателефонуй мені на мобільний телефон!]. Проте, для позначення мобільного телефону в англійській мові існує лексема *mobile*, а слово *handy* має зовсім інші значення: ‘зручний; наготові; під рукою’ (CD);

(2) речення на кшталт *Das Essen habe ich in meinem Bodybag gepackt* [Я впакував їжу у свою сумку] може викликати навіть шок у носіїв англійської мови, адже іменник *Bodybag* має значення ‘мішок для трупа’. Натомість сумка, яку носять через плече, називається *messenger bag*;

(3) фраза *Ich habe auf deine Mailbox gesprochen* [Я начитав текст на твою голосову скриньку] є для англосаксонця, як мінімум, комічною, бо він відразу уявить ситуацію, як адресант цієї фрази розмовляє з поштовою скринькою адресата. Це пов'язано з тим, що в англійській мові, принаймні в американському її варіанті, голосова пошта позначається лексемою *voicemail* (варіант *voicemail*);

(4) те значення, яке словосполучення *Public Viewing* має в реченні *Fans beider Mannschaften freuen sich auf das Public Viewing* [Фани обох команд радіють публічному перегляду], не викличе в англосаксонців сміху або шоку, проте може призвести до певного непорозуміння, оскільки в англійській мові семантику публічного перегляду передають словосполучення *public screening* або *outdoor screening* (CD);

(5) незрозумілим для англосаксонців може бути вживання *Denglisch*-лексеми *Beamer* у висловленні *Die Präsentation schauen wir uns am Beamer an* [Ми дивимося презентацію на проекторі], бо в розмовній англійській мові *beamer* може позначати автомобіль марки BMW, а не лише проектор (CD);

(6) *Denglisch*-лексема *Shooting* (напр.: *Wir sind schon sehr gespannt auf das Shooting* [Ми вже з нетерпінням очікуємо на фотосесію]) здатна навіть налякати носіїв англійської мови, оскільки *shooting* означає 'убивство; поранення пострілом; стрільба; полювання' (CD). Проте в наведеному реченні мова йде про фотосесію, а не про стрілянину (пор. англ. *photoshoot*);

(7) якщо англосаксонець почує фразу *Er ist ein richtiger Messie* [Він справжній барахольник (або нечупара)], у нього не виникне жодного сумніву, що тут ідеться про відомого футболіста Ліонеля Мессі (Lionel Messi). Утім, *Denglisch*-іменник *Messie* є результатом адаптації в німецькомовному середовищі англійської лексеми *mess* 'свавілля; неприємність; безлад; бруд' (CD) та похідного від неї прикметника *messy* 'брудний; неприємний; безладний (хаотичний)' (CD), тому цей іменник може позначати брудного або/та неохайного чоловіка, у помешканні якого панує суцільний безлад;

(8) на запитання німця *Haben Sie meinen Timer gesehen?* [Ви мого записника не бачили?] англосаксонець може не зреагувати належним чином через те, що він просто не знатиме, у пошуку чого його просять допомогти, бо в англійській мові іменник *timer* має лише одне значення – 'таймер' (CD). Однак у німецькій мові цей іменник передає ще й семантику записника або щоденника (пор. англ. *diary*, а також *personal organizer*).

Можна припустити, що на продуктивність псевдоангліцизмів впливає взаємна інтерференція англійської та німецької мов, напр.: *Denglisch checken* ‘розуміти’ – англ. *to check* ‘контролювати’ (CD). Інтерференція часто провокує хибне потрактовування англійськомовної лексики, у результаті чого в цільовій мові утворюються «химерні» мовні одиниці, форм яких немає у вихідній мові, напр.: *Denglisch Dressman* ‘чоловік-модель’ (пор. англ. (*male*) *model*); *Twens* ‘молоді люди віком від 20 до 30 років’. Наявність таких одиниць свідчить про новий – більш креативний – етап «гібридизації» англіцизмів, коли носії німецької мови оперують англійськомовною лексикою для створення власних неологізмів. На нашу думку, у цьому випадку ми спостерігаємо глибинну когнітивно-концептуальну інверсію, що діяхронійно реалізувалася в німецькомовному фрагменті семіосфери. Так, у архаїчних германських мовах при запозиченні латинських термінів, що вербалізували чужі концепти, відбувалося переосмислення змісту цих концептів та паралельно вживалися автохтонні одиниці для їх позначення, пор. да. *heahfæder*, днв. *Erzvater* ‘патріарх’. Сучасний німецький фрагмент семіосфери вбирає глобалізовані англійськоморфні смисли та мовні знаки без переосмислення.

Висновки. Феномен *Denglisch* є віддзеркаленням процесів неологізації та мутації чинних узуальних структур у сучасних мовах, інтенсивно стимульованих низкою глобалізаційних явищ і процесів технологічного, культурного, екологічного та мовно-комунікативного планів. З одного боку, *Denglisch* демонструє відкритий характер мовної системи, здатної до модифікації/оновлення власного складу. З іншого боку, проникнення англійських знаків до системи німецької мови спричиняє «гібридизацію» останньої. Інтенсивні трансформації, що в короткому часовому проміжку осмислюються як системні мутації, детерміновані потягом системи до власної структурної та функційної оптимізації. Оптимізація, співвіднесена з дією принципів економії енергії та ресурсів системи, у свою чергу, розгортається як редукція базових структур поверхового та глибинного рівнів.

Оскільки англійська мова є максимально аналітичною, її будова відповідає логіці двоїстого машинного коду. Тому англійська мова (на основі котрої створені всі мови програмування) розуміється як мова штучного інтелекту, мова техногенної цивілізації, у якій люди функціонують як «застосунки». Власне англійська мова демонструє поведінку вірусу, який

вбудовується до структур системи-донора та поступово модифікує їх. Оптимізовані вербальні конструкти, інкорпоровані до систем різних мов, зокрема німецької, за умови інтенсивного повторюваного використання призведуть до спрощення когнітивних процедур і подальшої уніфікації культур, лінгвокультур і картин світу. Без фундаментальних зрушень у свідомості еко- й етноцентричного характеру ця тенденція буде поглиблюватись, англійська мова в перспективі перетвориться на планетарну «common speech», а національні специфічні риси німецької мови зазнаватимуть подальшої редукації.

ДЖЕРЕЛА

1. Махачашвілі, Р. К. (2014). *Феноменологічна неоанглїстика: теоретико-методологічні засади*. Запоріжжя: ЗНУ.
2. Мізін, К. І. (2010). Comparo ergo sum або актуальний лінгвофілософський погляд на природу порівняння. *Мовознавство*. 1(253), 54–67.
3. Мізін, К. І. & Колесник, О. С. (2021). Німецькі емоційні поняття безпеки, захищеності та затишку на тлі лінгвокультурної опозиції Ordnung «порядок» – Chaos «хаос». *Studia Philologica*. 16, 18–29. <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2021.163>
4. Стишов, О. А. (2003). *Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації)*. Київ: ВЦ КНІУ.
5. AL. (2023). Anglizismen Liste. Retrieved March 23, 2023, from <https://www.contify.de/glossar/richtig-schreiben/anglizismen-liste/>
6. Aleson, C. (2017). 1000 undwenigerunnötige Anglizismenim Deutschen. Retrieved March 09, 2023, from <https://www.i-diom.at/1000-und-weniger-unnoetige-anglizismen-im-deutschen/>
7. Alexander, N., von Festenberg, N., & Mohr, R. (2001). Welcome in Blabylon. *Der Spiegel*. 29, 160–163.
8. Busse, U. & Görlach, M. (2002). German. In M. Görlach (Hrsg.), *English in Europe* (S. 13–36). Oxford: Oxford University Press.
9. CD. (2023). Cambridge Dictionary. Retrieved February 11, 2023, from <https://dictionary.cambridge.org/>
10. Fagan, B. M. (1984). *Clash of cultures*. New York: Freeman.
11. Eisenberg, P. (2015). Anglizismen im Deutschen. In Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung und Union der deutschen Akademien der Wissenschaften (Hrsg.), *Reichtum und Armut der deutschen Sprache. Erster Bericht zur Lage der deutschen Sprache* (pp. 57–119). Berlin & Boston: De Gruyter.
12. Elfers, A. (2021). *Der Anglizismen-Index: Deutsch statt Denglisch*. Paderborn: IFB Verlag Deutsche Sprache GmbH.
13. Glahn, R. (2000). *Der Einfluss des Englischen auf gesprochene deutsche Gegenwartssprache. Eine Analyse öffentlich gesprochener Sprache am Beispiel von "Fernsehdeutsch"*. Bern: Lang.
14. Katermina, V. V. (2017). Linguocultural Characteristics of English Mass Media Neologisms. *US-China Foreign Language*. 15(10), 617–624. <http://dx.doi.org/10.17265/1539-8080/2017.10.003>

15. Kolesnyk, O. (2021). The mythic multiverse through the scope of language: The “procedural anatomy” of verbal modelling. *Cognitive Studies/Études cognitives*. 21, Article 2447. DOI: <https://doi.org/10.11649/cs.2447>
16. Krämer, W. (2000). *Modern Talking auf deutsch – ein populäres Lexikon*. München: Piper.
17. Muhr, R. (2002). Anglizismen als Problem der Linguistik und Sprachpflege in Österreich und Deutschland zu Beginn des 21. Jahrhunderts. In R. Muhr, B. Kettemann (Hrsg.), *Eurospeak. Der Einfluss des Englischen auf europäische Sprachen zur Jahrtausendwende* (S. 9–54). Frankfurt: Peter Lang.
18. Pöhm, M. (2023). Denglisch Wörter. Retrieved February 16, 2023, from <https://www.rhetorik-netz.de/denglisch/>
19. Rensman, L. (2004). Collective Guilt, National Identity, and Political Process in Contemporary Germany. In N. Branscombe, B. Doosje (Eds.), *Collective Guilt: International perspectives* (p. 204–223). Cambridge: Cambridge University Press.
20. Stark, F. (2010). *Wie viel Englisch verkraftet die deutsche Sprache? Die Chance zwischen Globalisierungserfordernis und Deuschtümelei*. Paderborn: IFB Verlag Deutsche Sprache.

REFERENCES

1. AL. (2023). Anglizismen Liste. Retrieved March 23, 2023, from <https://www.contify.de/glossar/richtig-schreiben/anglizismen-liste/>
2. Aleson, C. (2017). 1000 undwenigerunnotige Anglizismenim Deutschen. Retrieved March 09, 2023, from <https://www.i-diom.at/1000-und-weniger-unnoetige-anglizismen-im-deutschen/>
3. Alexander, N., von Festenberg, N., & Mohr, R. (2001). Welcome in Blabylon. *Der Spiegel*. 29, 160–163.
4. Busse, U. & Görlach, M. (2002). German. In M. Görlach (Hrsg.), *English in Europe* (S. 13–36). Oxford: Oxford University Press.
5. CD. (2023). Cambridge Dictionary. Retrieved February 11, 2023, from <https://dictionary.cambridge.org/>
6. Fagan, B. M. (1984). *Clash of cultures*. New York: Freeman.
7. Eisenberg, P. (2015). Anglizismen im Deutschen. In Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung und Union der deutschen Akademien der Wissenschaften (Hrsg.), *Reichtum und Armut der deutschen Sprache. Erster Bericht zur Lage der deutschen Sprache* (p. 57–119). Berlin & Boston: De Gruyter.
8. Elfers, A. (2021). *Der Anglizismen-Index: Deutsch statt Denglisch*. Paderborn: IFB Verlag Deutsche Sprache GmbH.
9. Glahn, R. (2000). *Der Einfluss des Englischen auf gesprochene deutsche Gegenwartssprache. Eine Analyse öffentlich gesprochener Sprache am Beispiel von “Fernsehdeutsch”*. Bern: Lang.
10. Katermina, V. V. (2017). Linguocultural Characteristics of English Mass Media Neologisms. *US-China Foreign Language*. 15(10), 617–624. <http://dx.doi.org/10.17265/1539-8080/2017.10.003>
11. Kolesnyk, O. (2021). The mythic multiverse through the scope of language: The “procedural anatomy” of verbal modelling. *Cognitive Studies/Études cognitives*. 21, Article 2447. <https://doi.org/10.11649/cs.2447>
12. Krämer, W. (2000). *Modern Talking auf deutsch – ein populäres Lexikon*. München: Piper.

13. Makhachashvili, R. K. (2014). *Fenomenolohichna neoanhlistyka: teoretyko-metodolohichni zasady*. Zaporizhzhia: ZNU. (in Ukrainian).
14. Mizin, K. I. (2010). Comparo ergo sum or topical linguophilosophical outlook on the nature of comparison. *Movoznavstvo*. 1(253), 54–67 (in Ukrainian).
15. Mizin, K. I. & Kolesnyk, O. S. (2021). German Emotional Concepts of Safety, Protection and Comfort through the Prism of the Linguo-Cultural Opposition of Ordnung ‘Order’ – Chaos ‘Chaos’. *Studia Philologica*. 16, 18–29. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2021.163>
16. Muhr, R. (2002). Anglizismen als Problem der Linguistik und Sprachpflege in Österreich und Deutschland zu Beginn des 21. Jahrhunderts. In R. Muhr, B. Kettemann (Hrsg.), *Eurospeak. Der Einfluss des Englischen auf europäische Sprachen zur Jahrtausendwende* (S. 9–54). Frankfurt: Peter Lang.
17. Pöhm, M. (2023). Denglisch Wörter. Retrieved February 16, 2023, from <https://www.rhetorik-netz.de/denglisch/>
18. Rensman, L. (2004). Collective Guilt, National Identity, and Political Process in Contemporary Germany. In N. Branscombe, B. Doosje (Eds.), *Collective Guilt: International perspectives* (p. 204–223). Cambridge: Cambridge University Press.
19. Stark, F. (2010). *Wie viel Englisch verkraftet die deutsche Sprache? Die Chance zwischen Globalisierungserfordernis und Deutschümelei*. Paderborn: IFB Verlag Deutsche Sprache.
20. Styshov, O. A. (2003). *Ukrainska leksyka kintsia XX stolittia (na materialy movy zasobiv masovoi informatsii)*. Kyiv: VTs KNLU (in Ukrainian).

Дата надходження статті до редакції: 12.03.2023.
Прийнято до друку: 20.04.2023